

עמק השבוע

גליון נר

פרשת ויקהל תשפ"ה והיום שאהריה

עיונים וביאורים במהות הימים בשבוע הבא
מאת הרב גר' ראובן מלך שווארץ שליט"א
מחבר סדרת הספרים געת ראובן, עמקי ראובן, מנחת ראובן ומעיינות ראובן

בענין מהות הימים מפורים ואילך

ואם אנו קורים פ' זכור שהוא פ' עמלק מעלה הקב"ה עלינו כאלו מחינו אותו ובליל פורים שאז מתחילין השלשים יום קודם הפסח לאט לאט מתחילין לצאת מעמקי הקליפות עד גמר ליל ארבעה עשר שבדקין את החמץ ומבטלין אותם לגמרי ובליל פסח אנו בני חורין לגמרי כדכתיב ואותנו הוציא משם שבכל שנה ושנה מתעורר אותו הדבר למעלה ואותנו הוציא מאותן הטומאות וכו' וזה זכרונכם משלי אפר אם אתם מזכירין שתי הזכרונות זכור ולא תשכח שמעלה אני עליכם כאלו מחיתם אותו הרי אתם נגאלין ואם לאו לגבי חומר גביכם שמחזיר אני אתכם לשעבוד מצרים שאין כאן מחיית עמלק ואין כאן אתחלתא דגאולה בפורים ולא גמר גאולה בפסח משא"כ אם יש אתחלתא אז הכל טוב מסמך גאולה לגאולה מפורים לפסח שיוצא לחירות ונגאל בקרוב במהרה בימינו אמן. עכ"ל. וכ"ה בספר בני יששכר מאמרי חדש אדר מאמר ד' וז"ל שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם פסח שלשים יום וכתבו הרבה מהפוסקים שלשים יום דייקא ומתחילין מן יום הפורים וכו' ונ"ל הטעם עפ"י מה שכתב הרב"ק בעל חסד לאברהם וכו', והנה לדעתי תתבונן למה שלשים יום דייקא, כי הנה נצטוונו על מחיית עמלק ג' מצות ממנין תרי"ג, במחשבה (לא תשכח), בדבור (זכור בפה), במעשה (והיה בהניח תמחה וכו'), הוא מחיית שיעור קומת הקליפה חב"ד (מחשבה) חג"ת (דיבור), נה"ם (מעשה) וכו', והנה בשלשים יום הם תש"ך שעות, בגימטריא ג' פעמים עמל"ק, ביטול שיעור קומתו בכל סטריין, קומת המחשבה קומת הדבור קומת המעשה (כענין שיש באדם נפש רוח נשמה וכל אחד שיעור קומה שלימה) וכו', ובזה תתבונן אשר מתחילין לדרוש בהלכות פסח ביום הפורים דייקא יום מחיית עמלק, והנה מקובל בידינו קבלת הקדמונים עיין בתיקוני זהר וברעיא מהימנא אשר לעתיד ב"ב מלחמת עמלק ומחיותיו יהיה בערב חג הפסח, הרי שלך לפניך, ההתחלה ביום הפורים והסיום והגמר בערב פסח וכו', ובאלה הדברים יצדק נמי למה

דאיתא וז"ל זכור את אשר עשה לך עמלק, ודרשינן זכור בפה שמצוה לקרותו בפה (מגילה דף יח ע"א), והנה איתא בפסיקתא זכרונכם משלי אפר לגבי חומר גביכם (פסיקתא רבתי פ' זכור) מדבר כנגד ישראל שאמר להם הקב"ה אני מצוה אתכם שתהיו מזכירים שני זכרונות שנאמר זכור את אשר וגו' תמחה את זכר עמלק וגו' הרי שנים אלא הו' יודעים שאם אין אתם עתידים להיות זוכרים אותם וקוראין בכל שנה אני מחזיר אתכם לשיעבודן של מצרים לגבי חומר גביכם כענין שנאמר בחומר ובלבנים הו' זכור את אשר עשה לך והוא תמוה מאוד וי"ל דהנה ידוע דשלשים יום קודם הפסח שואלים ודורשים בה' פסח והקב"ה מוציא כל השלושים יום דקודם פסח את הנשמות נשמת ישראל מעמקי הקליפות מטומאת מצרים כדאיתא בספרים ובפורים מתחילין השלשים יום (יעיין פר"ח ריש הלכות פסח) שבת שקודם פורים הוא שבת זכור שקורין בו פ' זכור והנה איתא שם (בפסיקתא שם סוף פסיקא איתא אמר הקב"ה בני אין לכם אלא להיות קורין פ' עמלק לפני בכל שנה ומעלה אני עליכם כאלו אתם מחיתם שמו מן העולם) אם קורין פ' זכור אמר הקב"ה מעלה אני עליכם כאלו מחיתם אותו ועמלק הוא טומאת הקליפה היותר קשה כי ידוע ועפ"י מה דאיתא שבכל שבת ושבת נגזר בשמים ממעל מה שיצא מכח אל הפועל בשבוע הבאה נמצא שכל דבר שתהי' בימי השבוע כבר ה' בשבת העבר בכח ובימי החול אח"כ בשבוע הבאה יצא אל הפועל כמו שמצינו ששבת קודם ר"ח מברכין החודש ומתפללין עליו ושבת קודם יוה"כ פ' הוא שבת שובה ושבת קודם ת"ב שבת חזון שמתאבלין בו הרבה ואין לובשין בו בגדי שבת ובשבת שלפני פסח הוא שבת הגדול שכל מה שיארע בשבוע הבאה כבר נגזר בכח בשבת העבר וכו' והנה איתא שר"ת "מגלה" הוא להעביר גילולים מן הארץ שאז בימי הפורים ה' מלחמת עמלק שכל הנהרגים ב"ג אדר ובי"ד בו בשושן עמלקים היו ושבת קודם הפורים הוא פ' זכור שבו בכח כל נס פורים

עיין בריש מסכת מגילה דילפינן מ"ולא יעבור" דאין קוראים מגילת אסתר אחרי פורים, וא"כ אף דמבואר בירושלמי ונפסק ברמ"א דכל החודש כשר לקריאת המגילה, כדכתיב "והחודש אשר נהפך להם וגו'", אבל היינו רק עד פורים ותו לא. והנה לפ"ז משמע, עכ"פ באיזה בחינה, שהייחוד של החודש, שהוא אשר נהפך להם וגו' הוא רק עד פורים ותו לא.

אולם עי"ש בדף ו ע"ב דמבואר דבעינן להסמיך "גאולה לגאולה", דהיינו פורים לפסח, ועפ"ז י"ל דאין הייחוד של החודש רק עד פורים, אלא דאחרי פורים כבר צריכים לקשר פורים ופסח, ולא סגי לרכז על פורים לחוד. והנה המאורעות העיקריות באדר אחרי פורים הן קריאת פרשת פרה וקריאת פרשת החודש, ולהנ"ל א"ש למאד דהני שתי מאורעות מכינות לפסח, דהרי זה הגדר דהאי תקופה, דהיא באדר והיא מקושרת לפסח. עיין במס' מגילה דף ל ע"א דאיתא איתמר פורים שחל להיות בערב שבת רב אמר מקדימין פרשת זכור ושמואל אמר מאחרין רב אמר מקדימין כי היכי דלא תיקדום עשיה לזכירה ושמואל אמר מאחרין אמר לך כיון דאיכא מוקפין דעבדי בחמיסר עשיה וזכירה בהדי הדדי קא אתיין. הרי מפורש בהאי סוגיא דפורים קשור למחיית עמלק. אולם יש מקור דאין המחיית עמלק דוקא בפורים, אלא הוא "מפורים ואילך", דעיין בספר חסד לאברהם מעין ב' נהר נ"ז דאיתא וז"ל בכל שנה ושנה שלשים יום קודם הפסח הש"י עושה להם לישראל משא פנים ברוב חסדיו, ומתחיל להוציא נפשותם מהיכלות הטומאה מעט מעט שיעור חלק אחד משלשים בכל לילה, באופן שבליל ביעור חמץ כל פושעי ישראל עומדים בפתח היכל החיצון מה' שיעור חלק אחד משלשים משיעור הכמות שהיו נכנסים ליל שלשים ואחת קודם הפסח, ובליל פסח אינם נכנסים כלל ועיקר וכולם פטורים ובני חורין, וגזרה חכמתו יתברך להיות חירות נפשות בשלשים יום מעט מעט שלא ירגיש סמא"ל כל כך צער ולא יקטרג. עכ"ל. [עיין בספר תורת משה לחת"ס פרשת זכור

קבעו פורים באדר שני דמיסמך גאולה לגאולה עדיף, דהיינו התחלת הגאולה מתחלת בפורים עד חג הפסח שיוצאין לגמרי לחירות, וניחא נמי מה שאמרוז"ל דקורין פרשון זכור בשבת שקודם פורים להקדים זכירה לעשיה, וקשה

איזה עשיה אנחנו עושים כעת בעמלק, אבל העשיה הוא שמתחילין אנחנו ביום הפורים להניע רגל מתוך המרכבה טמאה ולהתקרב אל הקודש, והוא הטעם שאמר בתיקו"ז וברעיא מהימנא אשר מחיית עמלק ב"ב יהיה

בערב פסח, הבן הדבר. עכ"ל.] הרי מבואר דאין המחיית עמלק דוקא בפורים, אלא הוא "מפורים ואילך עד פסח", וא"כ שוב מבואר דמהות הימים אחרי פורים עושים קשר בין פורים לפסח.

בענין המהות דפרשת פרה

עיין במס' מגילה דף כט ע"א דאיתא ראש חדש אדר שחל להיות בשבת קורין בפרשת שקלים חל להיות בתוך השבת מקדימין לשעבר ומפסיקין לשבת אחרת בשניה זכור בשלישית פרה אדומה ברביעית החודש הזה לכם.

הנה לכאורה י"ל דמשמע בסוגיות הבבלי, דהיסוד דהני קריאות מיוחדות, בהני ד' שבתות, הוא הא דאיתא במס' פסחים דף ו ע"א שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום.

דהנה לענין פרשת שקלים עיין בסוגיית הגמ' במס' מגילה דף כט ע"ב דאיתא תנן התם באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים בשלמא על הכלאים דזמן זריעה היא אלא על השקלים מנלן אמר רבי טבי אמר רבי יאשיה דאמר קרא זאת עולת חודש בחדשו אמרה תורה חדש והבא קרבן מתרומה חדשה וכיון דבניסן בעי אקרובי מתרומה חדשה קדימין וקרינן באחד באדר כי היכי דליתו שקלים למקדש כמאן דלא כרבן שמעון בן גמליאל דאי רבן שמעון בן גמליאל האמר שתי שבתות דתניא שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח שלשים יום רבן שמעון בן גמליאל אומר שתי שבתות אפילו תימא רבן שמעון בן גמליאל כיון דאמר מר בחמשה עשר בו שולחנות יושבין במדינה ובעשרים וחמשה יושבין במקדש משום שולחנות קדימין וקרינן. הרי מבואר, בפשוטו דקריאת פרשת שקלים היא להשמיע דין שקלים ל' יום (או ב' שבתות) לפני הזמן.

ולענין פרשת החודש כן משמע מהא דלא מצינו שום מקור או רמז לפרשת החודש חוץ ממה שהעירוני להא דאיתא בסוגיא בפסחים דף ו' רבן שמעון בן גמליאל אומר שתי שבתות מאי טעמא דתנא קמא שהרי משה עומד בפסח ראשון ומזהיר על הפסח שני וכו' מ"ט דרשב"ג שהרי משה עומד בראש החדש ומזהיר על הפסח שנאמר החדש הזה לכם ראש חדשים וכתוב דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשר לחדש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבות וגו' ממאי דבריש ירחא קאי דילמא בארבעה בירחא או בחמשה בירחא קאי אלא אמר רבה בר שימי משמיה דרבינא מהכא וידבר ה' אל משה במדבר סיני בשנה השנית בחדש הראשון וכתוב יעשו בני ישראל את הפסח במועדו הכא

נמי ממאי דבריש ירחא קאי דילמא בארבעה בירחא או בחמשה בירחא קאי אמר רב נחמן בר יצחק איתא מדבר ממדבר כתיב הכא במדבר סיני וכתוב התם וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני מה להלן בראש חדש אף כאן בראש חדש. וכיון דחזינן דיש משמעות בש"ס שזהו גדר הדין דקריאת פרשת שקלים וקריאת פרשת החודש, א"כ לכאן א"ש לומר דזהו ג"כ גדר הדין דקריאת פרשת פרה, דמשמיעים לעם דיני טומאה וטהרה כדי שיטהרו עצמם להפסח, וכ"ה בחק יעקב סי' תכ"ט בשם הרבה ראשונים וז"ל וגם מה שמתמי' הב"ח על מנהגינו שאין אנו דורשין שלשים יום קודם פסח רק בשבת שלפני פסח שקורין שבת הגדול ע"ש שהאר"י ובאמת לק"מ וכמ"ש הראב"ן פ"ק דמגילה והרוקח סי' רמ"א וכל בו סי' מ"ו ובתניא דלכך קורין פרשת פרה משום שאמרו חז"ל שואלין ודורשין בהלכות פסח שלשים יום מקודם ע"כ קורין פרשת פרה ה' טומאה וטהרה להזכיר שיעשה פסח בטהרה וכן בפ' החודש שהוא ענינו של פסח, הרי להדיא דיוצאין בקריאת פרשיות הללו וכ"ש בפיוטים שיש בהם הרבה דינים והלכות ומנהג של ישראל תורה היא. עכ"ל.

אלא דיש להעיר דלכאן קשה על הבנה זו בקריאת ד' פרשיות, מהא דלא שייך לומר שזהו הגדר דפרשת זכור, דאין פרשת זכור ל' יום לפני איזה מאורע.

ואפשר שיש ליישב, דאה"נ פרשת זכור לא בא לדרוש דינים ל' יום לפני החג, אבל פרשת זכור כן בא להשמיע לעם על איזה ענין קודם מאורע מסוים, דראינו הא דאיתא במס' מגילה דף ל ע"א איתמר פורים שחל להיות בערב שבת רב אמר מקדימין פרשת זכור ושמואל אמר מאחרין רב אמר מקדימין כי היכי דלא תיקדום עשיה לזכירה. הרי מבואר דפרשת זכור היא בגדר "זכירה" ופורים הוא בגדר "עשיה". וא"כ נמצא דבפרשת זכור משמיעים לעם מה לעשות בפורים, וא"כ שפיר הוי דומה לשאר פרשיות, דהוי השמעה קודם המאורע, דאף דשאר פרשיות הם גדר השמעה אחרת, דהיינו דרשא ל' יום לפני החג, אבל כולם הוו השמעה לפני המאורע, לידע מה לעשות בזמן המאורע. ואפשר דא"ש.

הנה יש להעיר דדוקא בדעת הבבלי אפשר לומר דיסוד קריאת פרשת שקלים פרה והחודש הוא להזהיר על הלכות שקלים טהרה ופסח, דהא הבבלי (בפסחים דף ו' כנ"ל) סובר שיש דין דדורשין בהלכות פסח ל' יום (או שתי שבתות) לפני החג. אבל עיין בירושלמי ריש פסחים דהתם מבואר דדוקא בבית הועד יש דין דשואלין ל' יום קודם החג אבל אין דין לדרוש לעם ל' יום קודם. (הפוסקים באו"ח סי' תכ"ט העירו בזה.) וא"כ לפי הירושלמי בע"כ שיש יסוד אחר בקריאת הני פרשיות.

ונראה דכ"ה האמת, דיש מקורות דהירושלמי ביאר קריאת ד' פרשיות באופ"א לגמרי. דעיין בירושלמי במגילה פ"ג ה"ד (דף כה ע"א) דאיתא ר"ח אדר שחל להיות בשבת קורין פרשת שקלים וכו' גמ' ר' לוי בשם ר"ש בן לקיש צפה הקב"ה שהמן הרשע עתיד לשקול כספו על ישראל אמר מוטב שיקדום כספן של בני לכספו של אותו רשע לפיכך מקדימין וקורין בפרשת שקלים. הרי דלהירושלמי לא קוראים פרשת שקלים כדי לדרוש הלכות שקלים, אלא קוראים פרשת שקלים כדי לקיים הענין דשקלים קודם לשקלי המן.

ועיין בירושלמי במגילה פ"ג ה"ה (דף כה ע"ב) דאיתא רבי לוי בשם רבי חמא בר חנינה בדין הוא שתקדים החודש לפרה שבאחד בניסן הוקם המשכן ובשני נשרפה הפרה ולמה פרה קודמת שהיא טהרתן של כל ישראל. הרי מבואר דפרשת פרה היא "טהרתן של כל ישראל", ולכאן משמע דהוי קיום טהרה של ישראל, ולא רק דרשא בעלמא על הלכות טהרה. וא"ש הירושלמי לטעמי' שאין דין לדרוש ל' יום קודם ובע"כ דהוא קיום דין דמטהרים ישראל ע"י הקריאה.

ולענין פרשת החודש, הנה בפשוטו מבואר בלשון הירושלמי הנ"ל דעיקר הענין דפרשת החודש הוא מה שאירע בא' בניסן, ולא מה שיארע בפסח אח"כ, וי"ל דהיינו הירושלמי לטעמי' שיש ענין אחר בקריאת פרשת החודש, ולא כדי להזהיר על הלכות פסח. הנה הפוסקים דנו בענין מהו הדין אם לא סיימו פרשת פרה. ועיין באו"ח סימן קל"ז סעיף ה' דאיתא וז"ל אם קרא פרשת פרה ופסק בהגר הגר בתוכם וגלל ס"ת, חוזר

ופותח ומתחיל מראש הפרשה עד תטמא עד הערב ומברך לפניו ולאחריה. עכ"ל. ועיין בבית יוסף שמקור הדברים הוא בכל בו (והמקור של הכל בו הוא מהמחזור ויטרי) וז"ל מעשה בחזן אחד שקרא בפרשת פרה ופסק להגר הגר בתוכם וגלל ס"ת וישב במקומו וקפד רבי על הדבר ואמר לא קרייתם הפרשה ודומה כאילו לא קרינו שלא אמרנו אלא רמז בעלמא וחזרו ופתחו והתחילו בראש הפרשה והקורא ברך לפניו ולאחריה מטעם רבי וגמרו כל הפרשה עד תטמא עד הערב. עכ"ל. הרי מבואר דס"ל דאם קוראים עד "הגר הגר בתוכם" דאין זה אלא "רמז בעלמא".

וי"ל דהיינו משום דס"ל דעיקר הקריאה דפרשת פרה הוא לקרוא הלכות טומאות וטהרה ממנה, ודינים אלו מתחילים אחרי הגר בתוכם, אבל עד הגר הגר בתוכם הוי רק דין שריפת הפרה עצמה ולא דיני טומאות מת וטהרה ממנה, ולכן חשיב רק רמז.

והנה עיין לעיל שהבאנו מהירושלמי במגילה (פ"ג ה"ה, דף כה ע"ב) דאיתא רבי לוי בשם רבי חמא בר חנינה בדין הוא שתקדים החודש לפרה שבאחד בניסן הוקם המשכן ובשני נשרפה הפרה ולמה פרה קודמת שהיא טהרתן של כל ישראל.

ואולי יש לטעון דמהא דהירושלמי רצתה לקבוע מקומה של פרשת פרה מחמת התאריך של שריפת הפרה, מבואר דשריפת הפרה

היא חלק מעיקר הקריאה דפרשת פרה, ודלא כהמבואר בפוסקים הנ"ל.

וי"ל דהאי נידון תלוי במחלוקת הנ"ל בין הבבלי והירושלמי. דלפי הבבלי קריאת פרשת פרה היא מדין דורשין ל' יום לפני החג, וא"כ פשוט דעיקר הקריאה הוא דיני טומאות מת וטהרה ממנה, דלא צריכים לדרוש לציבור דיני שריפת הפרה, אבל להירושלמי קריאת פרשת פרה היא קיום "טהרתן של ישראל", ובאים לטהרה זו ע"י שריפת הפרה וא"כ י"ל דגם שריפת הפרה היא חלק עיקרי של הקריאה.

עיינ שם בשו"ע בס' קל"ז במג"א ס"ק י"א שדייק מהלשון הנ"ל דאם רק דילג פסוק אחד דשפיר יוצא פרשת פרה, ועי' במ"ב ס"ק י"ח שכתב וז"ל הסכימו האחרונים דאם דילג איזה פסוק אינו חוזר דהרי קורא הפרשיות בשבתות שלהן וכמו לעיל בסעיף ג' לענין פרשיות המועדים, אכן כל זה דוקא אם דילג מהפסוקים שאינם מעיקר חובת היום (דהיינו עד לגר הגר בתוכם) אבל אם דילג מעיקר חובת היום הסכים בא"ר דחוזר וכמו שנתבאר לעיל במ"ב סקי"א לענין פסוקי קרבן מוסף. עכ"ל. הרי דהמ"ב סובר להלכה דהפסוקים שהם מעיקר חובת היום היינו דוקא אחרי הגר הגר בתוכם. וע"פ הנ"ל י"ל דהדברים תלויים במח' בין הבבלי והירושלמי. ועי' אם יש מקום להחמיר בזה לדעת הירושלמי.

ויש להוסיף עוד סיבה להסתפק אם להחמיר כהירושלמי, דהנה י"ל דגם לפי המשך חכמה לכאן מוכח דשריפת הפרה הוא חלק מעיקר הקריאה, דעי' בדבריו בפרשת חקת (במדבר י"ט:כ') דאיתא וז"ל הנה המג"א סימן תרפ"ה כתב דפרשת פרה דלהוי דאורייתא לא ידענא היכא רמיזא, יעו"ש, ולדעתי הוא מפורש, דבריש יומא יליף לענין פרישה מהך דכאשר וכו' צוה ד' לעשות לכפר עליכם, לעשות אלו מעשה פרה, לכפר עליכם זה יוהכ"פ, ואמר שם אי כל הכתוב בהן מעכב או רק המעכב לדורות, יעו"ש דף ה', ושם ע"ב אמר רשב"י במלואים שאף מקרא פרשה מעכבא, דכתיב זה הדבר אפילו דבור מעכב, א"כ כי ילפינן לדורות גם בפרשת פרה מקרא מעכבא טרם עשיית הפרה, ונמצא בשעת עשיית הפרה מקרא פרשה מעכבא והוי אז דאורייתא, ולפ"ז גם ביוהכ"פ הוי דאורייתא בזמן המקדש. ונכון. עכ"ל. הרי דס"ל דפרשת פרה דידן הוא דומה לפרשת פרה שקראו בשעת עשיית הפרה, וא"כ בודאי י"ל דהפסוקים המדברים על עשיית הפרה הם עיקר הקריאה.

וכן יש צד במפרשים דקריאת פרשת פרה היא לכפר על חטא העגל, והנה גם לפ"ז י"ל דשריפת הפרה עצמה היא חלק עיקרי של הקריאה דהא הפרטים שרש"י הזכיר שבאים לכפר על חטא העגל הם בהפסוקים דמיירי בשריפת הפרה עצמה.

שורש פרשת פרה לפי המשנה ברורה

אחרי חורבן הבית דתו ליכא עשיית הפרה אז תיקנו שקריאת פרשת פרה תהא בבהכ"ס. הנה מבואר בכ"ד דגם בזמן האמוראים היה להם אפר פרה. (כדאמרינן חבירא מדכן בגלילא, עי' במס' חגיגה דף כ"ה ובמס' נדה דף ו ע"ב ברש"י). וא"כ לפי המשנה ברורה צ"ע למה כבר בזמן המשנה עשו זכרון לפרה, הרי עדיין היה להם אפר הפרה. וי"ל דאה"נ המשנה ברורה לא כתב שעושים "זכרון לפרה" כמו שעושים "זכרון למחצית השקל", אלא כתב דבזמן שריפת הפרה מתפללים שהקב"ה יטהר אותנו. וי"ל דבזה בודאי יש מקום לחלק בין זמן המקדש לזמן החורבן, דבזמן החורבן יש יותר צורך להתפלל שהקב"ה יטהרנו אף אם יש אפר הפרה. והנה בעצם היה מקום לומר דגם בזמן בית שני קראו פרשת פרה לפי המשנה ברורה, דאף שהיה להם פרה אדומה, אבל הרי יחזקאל כבר ניבא "וזרקתי", ולא חזרו להדרגות הכי גבוהות בבית שני, וא"כ בבית שני עדיין לא נתקיים האי נבואה, ושפיר היה מקום להתפלל שהקב"ה יטהרנו. אבל אחרי שחזינו שלפי המשנה ברורה

הוא בעת ראית הלבנה שמקדשין אותו הב"ד ואין הקריאה הזאת אלא מדרבנן. עכ"ל. הרי דזהו ביאור אחר לגמרי לקריאת ד' פרשיות מהנתבאר בדעת הבבלי, ואין זה בגדר "השמעה לפני עשייה".

והנה לכאורה יש נפק"מ בין אידך הבנה להבנת המשנה ברורה לענין אי יש דין קריאת ד' פרשיות בזמן שביהמ"ק קיים, דלאידך הבנה בודאי יש דין קריאת ד' פרשיות בזמן שביהמ"ק קיים שאז היה נוהג עיקר הדין לדרוש ל' יום קודם החג, אבל לפי המשנה ברורה קוראים הד' פרשיות לזכרון הני ד' דברים שהיו נוהגים בזמן המקדש, ולהתפלל שהקב"ה יטהר אותנו, אבל בזמן המקדש אין דין לקרוא הני פרשיות.

הנה לענין פרשת פרה במיוחד לכאורה יש עוד שיטה שיסבור שבזמן שביהמ"ק קיים שאין דין לקרוא פרשת פרה בבית הכנסת, דלפי דברי המשך חכמה הנ"ל לכאורה פשוט דבזמן שביהמ"ק קיים והוי שורפים את הפרה, אז לא קראו פרשת פרה בבהכ"ס, דרק קראו פרשת פרה בשעת עשיית הפרה, וי"ל דרק

עיינ במ"ב בריש סי' תרפ"ה שביאר הענין דכל הד' פרשיות בקיצור וז"ל חז"ל תקנו לקרות ד' פרשיות בשנה מר"ח אדר עד ר"ח ניסן לזכרון ד' דברים והם אלו הראשונה היא פרשת שקלים לזכרון מצות מחצית השקל שיתבאר בסמוך שהיו מחוייבים ליתן ללשכה לקרבן התמיד בכל שנה, השנייה היא פרשת זכור לזכור מעשה עמלק וקורין אותה בשבת שלפני פורים לסמכה למעשה שהיה מזרע עמלק וכדי להקדים זכירת מחיית עמלק לעשייתה וכדכתיב והימים האלה נזכרים ונעשים, השלישית היא פרשת פרה אדומה והיא בשבת שקודם פרשת החודש שכן היה שריפתה במדבר סמוך לניסן כדי להזות בה את ישראל באפר החטאת מיד אחר הקמת המשכן כדי שיהיו טהורים ויוכלו לעשות הפסח בזמנו לכן קורין פרשה זו להתפלל לפניו ית' שגם עלינו יזרוק מים טהורים במהרה, הרביעית פרשת החודש בשבת הסמוך לר"ח ניסן כדי לקדש חודש ניסן דכתיב בתורה החודש הזה לכם ראש חדשים אבל אין זה עיקר הקידוש כי עיקר הקידוש

ועכ"פ אפשר שיש בזה נפק"מ גם לענין זמן המקדש לע"ל, דלהמשנה ברורה לכאורה שוב לא יהא חיוב קריאת פרשת פרה.

דעדיין י"ל דתקנת ד' פרשיות היתה אחרי החורבן, ואפשר דעדיין י"ל שלפי המשנה ברורה שכשיש ביהמ"ק דאין קריאת פרשת פרה.

דפרשת שקלים היא רק כשאין ביהמ"ק, וכיון שיש מקום לחלק בזה גם לענין פרשת פרה בין כשיש מקדש לכשאין מקדש, א"כ אפשר

שורש חומרת פרשת פרה

זכור וכו' ובתוספות פרק היה קורא כתבו דפרשת זכור ופרשת פרה דאורייתא, הביאו הבית יוסף באורח חיים סימן קמ"ו ובסימן תרפ"ה, ומהר"ש ז"ל כתב בספר חכמת שלמה דטעות הוא, ומחק פרשת פרה, יהיה מה שיהיה, מכל מקום הארבע פרשיות על כל פנים על כולם חל החיוב מדרבנן לשמוע קריאתם בתורה, וחמיר יותר מקריאת הפרשיות של כל השנה שחיובן גם כן בציבור, מכל מקום אם יש עשרה דצייתי, דהיינו החזן ותשעה עמו, אז יש איזה היתר לאחרני לעסוק בתורה כמו שנפרש, אבל באלו החיוב מוטל על כל ישראל לשמעם, מקצתם דאורייתא ומקצתם דרבנן. עכ"ל. הרי דס"ל דלית בזה חילוק בין פרשת פרה לפרשיות שקלים והחודש, אבל במ"ב משמע שהוא מסכים להמבואר בשו"ע שזהו דין מיוחד בפרשת זכור ופרשת פרה ואפ"ה ס"ל שדין זה נוהג גם להסוברים דפרשת פרה מדרבנן, ודבר זה צ"ב, מהו המקום לחלק בזה בין פרשת פרה לפרשיות שקלים והחודש אי פרשת פרה מדרבנן. וצע"ע.

(הנה יש להעיר דעי' בשו"ע ס"ס קל"ה דאיתא וז"ל בני אדם החבושין בבית האסורין, אין מביאים אצלם ס"ת אפי' ברה"ו ויוה"כ. עכ"ל. ועי' במ"ב ס"ק מ"ו דאיתא וז"ל החבושים בבית האסורין וה"ה לחולה ויש חולקין בכל זה כיון דאנוסים הם ובפרשת זכור שהוא דאורייתא בודאי יש להקל ואפשר דה"ה גם בפרשת פרה. עכ"ל. הרי דהמ"ב רק כתב "אפשר" דה"ה גם בפרשת פרה, ומוכח דסיבת הקולא הוא רק משום דאפשר דפרשת פרה דאורייתא, וכן מבואר בלשון המשנה ברורה לענין פרשת זכור. ולהנ"ל יל"ע בזה, הרי כיון שיש חיוב קריאה על כל א' אף אי פרשת פרה דרבנן, א"כ יש להקל בזה אף אי פרשת פרה דרבנן. וי"ל דלא קשה, די"ל דאף אם יש חיוב קריאה, לא נזלזל בכבוד הס"ת מחמתה, אלא אם כן הוי חיוב דאורייתא. וא"ש.)

וע"כ צריך הקורא לכוין להוציא כל השומעים וגם השומעים צריכין לכוין לצאת, ופ' פרה אדומה והרבה אחרונים כתבו שפרשה זו אינה מדאורייתא ועיין לעיל בסימן ס' סק"י במ"ב דאפילו במצוה דרבנן ג"כ צריך לכוין לצאת ידי המצוה. עכ"ל. הרי דהמ"ב הביא הדין שגם צריך כוונה לצאת חיוב מדרבנן, ולכא' הביא דין זה הכא להדגיש שגם אי חיוב פרשת פרה מדרבנן אפ"ה צריך כוונה לצאת.

[הנה יש להעיר לגבי מי שרוצה לעשות כהמ"ב, ולכוון לצאת מצות פרשת פרה אף להצד דהוי מדרבנן, והרי בהרבה מקומות נוהגים שמכריזים לכוון לצאת בפרשת זכור, ולא מכריזים כן בפרשת פרה, ולכא' מוכח מהנהגה זו דמקומות אלו נוקטים דהעיקר להלכה הוא כהג"ר דאין חיוב פרשת פרה מדאורייתא, והם סוברים דכיון דפרשת פרה מדרבנן לא בעינן כוונה מיוחדת לצאת אלא הכוונה דקריאת התורה בעלמא סגי, וא"כ מי שרוצה לעשות כהנהגה בדעת המ"ב, לכאורה לא סגי לו שרק יכוון לצאת פרשת פרה, אלא גם צריך להודיע לבעל קורא שיכוון להוציא (ואולי צריך שגם עוד ט' אנשים יכונו לצאת) דאף אם בדרך כלל אומרים דיש לבעל קורא "סתם דעת" להוציא הציבור בחיובם, אבל הכא האי ציבור סובר דפרשת פרה הוי כקריאת התורה בעלמא, ולכן ה"סתם דעת" של הבעל קורא הוא לקרוא פרשת פרה כקריאת התורה בעלמא, וכמו שהמ"ב מעורר שהשומע צריך כוונה מיוחדת לכא' הוא הדין שהבעל קורא יצטרך כוונה מיוחדת. ולכא' יש בזה הערה גדולה למעשה.]

הנה לפי המ"ב לכאורה לא מובן מהו החילוק בזה בין פרשת פרה לפרשת שקלים ופרשת החודש, ובאמת עי' בשל"ה מס' מגילה פרק נר מצוה אות א' דאיתא וז"ל בארבע פרשיות, צריך להיות אזני כל העם אל השליח ציבור בקרות הפרשה מספר תורה שישמעו מפיו, ויש מהם שהוא מדאורייתא כמו שכתבו התוספות בפרק שני דמגילה וכו' והיא פרשת

עיין בשו"ע או"ח סי' קמ"ו ס"ב דאיתא וז"ל כיון שהתחיל הקורא לקרות בס"ת, אסור לספר אפילו בד"ת, אפי' בין גברא לגברא, ואפילו אם השלים הוא הפרשה, ויש מתירים לגרוס (פי' ללמוד) בלחש, וי"א שאם יש י' דצייתי (פי' המשימין לבם) לס"ת, מותר לספר (בד"ת), ויש מתירים למי שתורתו אומנתו, ויש מתירים למי שקודם שנפתח ס"ת מחזיר פניו ומראה עצמו שאינו רוצה לשמוע ס"ת אלא לקרות ומתחיל לקרות, ולקרות שנים מקרא ואחד תרגום בשעת קריאת התורה שרי, וכל זה אינו ענין לפרשת זכור ופרשת פרה, שהם בעשרה מדאורייתא, שצריך לכוין ולשומעם מפי הקורא, והנכון שבכל הפרשיות ראוי למדקדק בדבריו לכוין דעתו ולשומעם מפי הקורא. עכ"ל.

ועי' שם בס' תרפ"ה ס"ד דאיתא וז"ל י"א שפרשת זכור ופרשת פרה אדומה חייבים לקראם מדאורייתא, לפיכך בני הישובים שאין להם מנין צריכים לבא למקום שיש מנין בשבתות הללו כדי לשמוע פרשיות אלו שהם מדאורייתא. עכ"ל.

הרי מבואר מדיוק לשון השו"ע דהאי חומרא שיש בפרשת זכור ובפרשת פרה, שכל יחיד צריך לשומען (ולכן אינו יכול ללמוד בשעת קריאתה, ולכן כל א' צריך לבוא לביהכנ"ס), היא חומרא שנובעת מהא דחיוב קריאתן הוא מדאורייתא.

אבל עי' במ"ב בס' קמ"ו ס"ק י"ג דאיתא וז"ל ופרשת פרה עיין בבאור הגר"א ופר"ח וש"א שכתבו דאינו עיקר ופרשת פרה הוא מדרבנן מ"מ לענין זה מסתברא דגם לדידהו לא מקילינן כל הקולות הנ"ל. עכ"ל. הרי דהמ"ב כתב דיש חומרא זו בפרשת פרה גם אי פרשת פרה מדרבנן.

ולענ"ד כן מדויק מדבריו בס' תרפ"ה, דעי"ש בס"ק י"ד וס"ק ט"ו דאיתא וז"ל שפרשת זכור דכתיב זכור את אשר עשה וכו' וגמירין בגמרא דהאי זכור היינו באמירה מתוך הספר דוקא, ולא די במה שיקבע זה בלבו,

אותל חופות
עימוד שוהפוך טקסט ליצירה
05276-74041 • 05276-74041

הפצה מרומים וחיפון ספרים
י. בלוי
עד הבית

החלוקה הגדולה של ספרי המחבר

בתי כנסת, בתי מדרש, כוללים וישיבות, ואוצר הספרים
זכאים לקבל ספרים בחינם, וללא עלות משלוח
המלאי מוגבל! הזריז נשכר!

לפרטים ניתן לפנות למוקד ההזמנות של י. בלוי
bloy.co.il • 054-856-40-33 • bloyseforim@gmail.com
כמו"כ ניתן לרכוש את הספרים בתשלום סמלי

לפניות, הארות, ולהרשמה לקבלת הגיליון מידי שבוע במייל

ניתן לפנות בכתובת: emekhashavua@gmail.com
או להשאיר הודעה במספר: 516-581-3597 (001)-
או בפקס: 1532-5326259
לתרומות והנצחות אפשר לפנות להנ"ל